
Kadernota 2023-2026

Versie: definitief

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE.....	2
VOORWOORD	3
1. FINANCIËLE SITUATIE OP HOOFDLIJNEN	4
1.1 MEERJARENPECTIEF.....	4
1.2 RELEVANTE ONTWIKKELINGEN	5
1.3 TOEKOMSTBESTENDIG BEGROTEN.....	7
2 ONVERMIJDELIJKE ONTWIKKELINGEN	9
2.1 SAMENVATTENDE TABEL FINANCIËLE EFFECTEN ONVERMIJDELIJKE ONTWIKKELINGEN	9
2.2 TOELICHTING PER POST.....	9
2.3 ALGEMENE UITKERING	11
2.4 VERBONDEN PARTIJEN	12
BIJLAGE 1 – UITGANGSPUNTEN PROGRAMMABEGROTING 2023-2026	14
BIJLAGE 2 – OVERZICHT NIEUWE EN GEWIJZIGDE INVESTERINGEN	18
BIJLAGE 3 – OVERZICHT INVESTERINGSPLAN 2023-2026	20
BIJLAGE 4 – UITWERKING GEWIJZIGD TOEZICHTSKADER PER RESERVE	22
BIJLAGE 5 – UITWERKING VOORSTEL INDEXATIE BEGROTING 2023	24

Kadernota 2023-2026

Voorwoord

De Kadernota 2023 geeft inzicht in de financiële ontwikkelingen voor de jaren 2023 tot en met 2026 voor zover ze nu bekend zijn. Op het moment van opstellen van de Kadernota 2023-2026 was er nog geen raadsakkoord en nieuw college. Daarom is deze kadernota beleidsarm en bevat deze alleen onvermijdelijke ontwikkelingen. Dat betekent dat deze zich alleen richt op de ontwikkelingen waar wij geen invloed op hebben. Hierover bent u in een eerder stadium over geïnformeerd. Naast deze ontwikkelingen is in de kadernota een wijziging verwerkt als gevolg van het gewijzigd toezichtskader van de provincie Zuid-Holland. Deze wijziging zorgt voor een behoorlijke verslechtering van het meerjarenperspectief. Nadat de uitkomsten van het bezuinigingsproces bekend zijn, gaan we bestuurlijk in gesprek met de provincie over het gewijzigd toezichtskader.

Het financieel perspectief voor gemeenten staat onder druk. We zitten in de nasleep van de coronacrisis en de crisis in Oekraïne dient zich al aan. De onzekerheid rondom de effecten van deze crisissen, de uitkeringen van de Rijksoverheid en het sombere financiële meerjarenperspectief vragen om stevige sturing en het aanbrengen van duidelijke focus.

Dit biedt u en het nog te vormen college de mogelijkheid om verder uitvoering te geven aan de notitie "Toekomstbestendig begroten" en de ambities om te zetten naar concrete stappen om de gemeente Lisse naar een duurzame financiële positie waardoor het gemeentebestuur de wettelijke taken goed kan uitvoeren en blijvend kan investeren ten behoeve van de ontwikkeling van Lisse.

De Begroting 2023-2026 zal worden opgesteld op basis van de Kadernota 2023-2026, de Meicirculaire 2022, het raadsakkoord en de uitkomsten van het bezuinigingsproces. Over de vormgeving van het bezuinigingsproces wordt u nog separaat over geïnformeerd.

Kadernota 2023-2026

1. Financiële situatie op hoofdlijnen

1.1 Meerjarenperspectief

Het startpunt voor deze kadernota vormen de resultaten uit de Programmabegroting 2022-2025 voor de jaarschijven 2023-2026, waarbij het resultaat van 2025 de basis is voor 2026. Voor de algemene uitkering is rekening gehouden met de uitkomsten van de September- en decembercirculaire 2021. Over de uitkomsten van de Meicirculaire 2021 wordt u in een apart memo geïnformeerd. Conform de raadsbrief "Aanpak Kadernota 2023-2026" zijn in deze kadernota alleen onvermijdelijke ontwikkelingen opgenomen.

Het meerjarenperspectief na de verwerking van deze ontwikkelingen is als volgt:

	x € 1.000			
Beginstand Kadernota 2023-2026	2023	2024	2025	2026
Saldo primitieve begroting 2022	-1.295	-1.584	-1.342	-1.342
September- en decembercirculaire 2021 (2.3)	987	982	1.058	1.058
Start Kadernota 2023-2026	-308	-602	-284	-284
Indexatie algemene uitkering (2.3)	644	644	644	653
Verbonden partijen (2.4)	-1.115	-1.462	-1.838	-2.018
Onvermijdelijke ontwikkelingen (2.1 + 2.2)	-950	-945	-946	-946
Saldo Kadernota 2023-2026	-1.729	-2.364	-2.424	-2.595
Effect gewijzigd toezichtskader (1.3.1)	-1.463	-2.198	-1.992	-1.625
1% toekomstige ontwikkelingen (1.3.2)	-520	-520	-520	-520
	-1.983	-2.718	-2.512	-2.145
Financieel perspectief 2023-2026	-3.712	-5.083	-4.936	-4.739

NB: de cijfers tussen haakjes achter de diverse kopjes verwijzen naar de desbetreffende hoofdstukken in de kadernota.

Naast de ontwikkelingen bij de verbonden partijen, de algemene uitkering en de onvermijdelijk ontwikkelingen is in de kadernota een wijziging verwerkt als gevolg van het gewijzigd toezichtskader van de provincie Zuid-Holland. Met ingang van de begroting 2023 worden er strengere voorwaarden gesteld aan kapitaallastenreserves, waardoor er acuut een structureel dekkingsprobleem binnen de begroting ontstaat. We hadden de ambitie om de structurele dekking van de reserve accommodatiebeleid, conform Toekomstbestendig begroten" binnen 5 jaar te realiseren. De provincie geeft een ingroeimodel van 2 jaar. Voor een verdere uitwerking van dit probleem zie hiervoor het hoofdstuk 1.3.1 "Toekomstbestendig begroten".

Het financieel meerjarenperspectief in de Kadernota 2023-2026 laat een groot negatief begrotingssaldo zien voor alle jaren. Het grootste tekort van € 5,1 doet zich voor in 2024 op basis van de huidige inzichten. Het begrotingssaldo fluctueert tussen de € 3,7 miljoen negatief en € 5,1 miljoen negatief.

Kadernota 2023-2026

Om bij de Begroting 2023-2026 niet onder preventief toezicht komen te staan, zal in de begroting minimaal in 2023 of in 2026 sprake moeten zijn van een neutraal of positief structureel saldo. Bij het vaststellen van de notitie "Toekomstbestendig begroten" is de bestuurlijke ambitie vastgelegd om bij de Begroting 2023 te komen tot een structureel sluitende begroting in alle jaren. Alle mutaties in de kadernota zijn structureel van aard en dit zorgt ervoor dat Lisse op dit moment geen structureel sluitende begroting heeft.

1.2 Relevante ontwikkelingen

In dit hoofdstuk zijn de toekomstige ontwikkelingen opgenomen, die een effect zullen hebben op het financieel meerjarenperspectief, maar nu nog niet zijn opgenomen in de kadernota. Dit omdat de impact nog niet helemaal duidelijk is of nog niet formeel (door het Rijk) bevestigd is.

1.2.1 Prijsontwikkelingen

Als gevolg van de oorlog tussen Oekraïne en Rusland zorgt ervoor op dit moment dat veel prijzen harder stijgen dan daarvoor. Dit heeft ook gevolgen voor de begroting. Op dit moment is moeilijk in te schatten wat dit op de middellange en lange termijn gaat betekenen voor de economie en de begroting. We wachten de uitkomsten van de Meicirculaire 2022 af hoe het Rijk met deze onzekerheden om gaat.

1.2.2 Inspectie kinderopvang - Toezicht gastouderopvang

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het toezicht en handhaving op de kinderopvang. Het kabinet heeft besloten het toezicht in de gastouderopvang te willen intensiveren. Hiervoor worden extra middelen in het gemeentefonds beschikbaar gesteld. Beoogd wordt dat jaarlijks 50% van gastouders in de gemeente geïnspecteerd worden. Dat betekent dat elke gastouder eens in de twee jaar geïnspecteerd wordt. In 2022 wordt hiermee al begonnen. Eind 2023 zijn alle gastouders geïnspecteerd. De inspecties worden uitgevoerd door de GGD Hollands-Midden. We schatten in dat deze kosten binnen het huidige budget opgevangen kunnen worden.

1.2.3 Verduurzaming gemeentelijke gebouwen

De gemeente Lisse heeft de ambitie vastgesteld om in 2035/2040 al haar maatschappelijk vastgoed energiezuinig te hebben gemaakt. Hiermee leveren we een bijdrage om de planeet op een duurzame wijze door te geven aan volgende generaties. Om dit te realiseren zal het gemeentelijk vastgoed de komende jaren gefaseerd worden verduurzaamd. De hiervoor benodigde middelen zullen de komende jaren als investeringen worden opgenomen in de programma begrotingen.

1.2.4 Huisvesting Internationale Schakelklassen

De Internationale Schakelklassen in Lisse moeten uitbreiding in verband met de verhoogde vluchtelingen instroom. De tijdelijke uitbreiding wordt gerealiseerd in Katwijk, maar de structurele uitbreiding moet in Lisse worden gerealiseerd. Dit is een regionale voorziening waaraan ook andere gemeenten meebetalen. Deze investering wordt dus deels gedekt met inkomsten uit andere gemeenten. De verwachting is dat in de loop van 2022 hier meer duidelijkheid over komt.

Kadernota 2023-2026

1.2.5 Onzekerheid financiering vanuit het Rijk voor nieuwe taken

De onzekerheden rondom de financiering van de Omgevingswet, de energietransitie en de klimaatadaptatie en de ontwikkelingen rondom de herverdeling van het Gemeentefonds kunnen ook van grote invloed kunnen zijn op de financiële positie van de gemeente en de mogelijke initiatieven en de ambities in de komende jaren.

1.2.6 Herverdeling gemeentefonds

Door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is de adviesaanvraag nieuwe verdeling Gemeentefonds aan de Raad voor het Openbaar Bestuur ontvangen. Hierin is opgenomen de vertaling van de resultaten in euro's van de herverdeling voor alle gemeenten. De berekeningen geven voorlopig voor Lisse een verdere verslechtering van het meerjarenbeeld. Hoe de uitkomsten, die ingaan per 2023, werkelijk zijn is nog onduidelijk. De Meicirculaire 2022 geeft hier duidelijkheid over. Op dit moment is het nadeel voor Lisse € 253.000 per jaar.

1.2.7 Extra middelen Jeugd

Rijk en de gemeenten (VNG) hebben in mei 2019 afspraken gemaakt om een onderzoek in te stellen om te bepalen of, en zo ja in welke mate, gemeenten structureel aanvullende extra rijksmiddelen nodig hebben voor de jeugdzorg. Indien het Rijk en gemeenten na dit onderzoek niet tot overeenstemming zouden komen over extra financiering van het Rijk, zou het vraagstuk voorgelegd worden aan een commissie van wijzen (vergelijkbaar met arbitrage). Deze zou een semi-bindend oordeel geven. Deze arbitragecommissie heeft in juni 2021 uitspraak gedaan. Het kabinet volgt de uitspraak van de arbitragecommissie en heeft een toezegging gedaan voor een rijksbijdrage in 2022 van € 1,8 miljard. Het deel voor Lisse bedraagt netto in 2022 € 1,297 miljoen.

Het kabinet heeft nog geen stappen gezet om te komen tot een structurele oplossing voor de financieringsproblemen rondom de uitvoering van de jeugdhulp. De toezichthouder (Provincie Zuid-Holland) heeft vooruitlopend hierop gemeenten toegestaan om voor de jaren 2023-2025 een stelpost van 75% van de verwachte extra rijksmiddelen op te nemen. Deze zijn al opgenomen bij het opstellen van de Begroting 2022.

1.2.8 Opschalingskorting

Een aantal jaren geleden heeft het Rijk een opschalingskorting doorgevoerd in het gemeentefonds. De aanname was toen dat door gemeenten op te schalen naar 100.000+ gemeenten er minder geld nodig was in het gemeentefonds. In de periode 2020 t/m 2022 is de invoering van de opschalingskorting opgeschort. In de financiële vertaling van het coalitieakkoord Rutte IV is opgenomen dat de opschalingskorting voor de jaren 2023 t/m 2025 weer wordt losgelaten, maar dat deze vanaf 2026 weer ingevoerd wordt.

In de begroting van Lisse is op dit moment rekening gehouden met de opschalingskorting. Als bij de Meicirculaire 2023 bekend gemaakt wordt dat de opschalingskorting 2023 t/m 2025 komt te vervallen, levert dit een voordeel op van € 434.000 in 2023, € 574.000 in 2024 en € 720.000 in 2025 in de begroting van Lisse.

Kadernota 2023-2026

1.2.9 Reserve Integraal Huisvestingsplan (onderwijshuisvesting)

Het Integraal HuisvestingsPlan (IHP) voor Lisse is verouderd en wordt uiterlijk in 2023 geactualiseerd. Dit heeft ook financiële gevolgen voor de reserve IHP. We willen streven naar een gesloten systeem voor de inkomsten en uitgaven van onderwijshuisvesting en bekijken welke middelen we via het gemeentefonds krijgen voor deze taak. Het toezicht op reserves die gebruikt worden om kapitaallasten te dekken wordt uit de provincie Zuid-Holland versterkt: de omvang van de reserve moet toereikend zijn om de investeringen volledig te kunnen dekken. Daarom wordt tegelijk met de actualisatie van het Integraal Huisvestingsplan, ook de reserve IHP meegenomen.

1.3 Toekomstbestendig begroten

In de begroting 2020 is een omvangrijke bezuinigingsoperatie van € 2,125 miljoen uitgevoerd en is daarmee (op dat moment) rust gecreëerd voor de komende jaren. Na vaststelling van de Begroting 2021-2024 is gestart met het traject "Toekomstbestendig begroten" om te werken aan een verbetering van de financiële positie. In december 2021 is de notitie "Toekomstbestendig begroten" vastgesteld. Bij deze kadernota is het onderdeel "Indexatie" uit deze notitie verder uitgewerkt.

1.3.1 Gewijzigd toezichtskader

Jaarlijks brengt de provincie Zuid-Holland een toezichtskader uit waarbinnen gemeenten hun begroting moeten opstellen om in aanmerking te komen voor repressief toezicht (toezicht achteraf). Dit toezichtskader geeft spelregels en uitgangspunten mee over hoe bepaalde zaken in de begroting verwerkt mogen worden. In het toezichtskader voor de begroting 2023 wordt een strengere voorwaarde aan kapitaallastenreserves gesteld om de onttrekkingen aan deze reserves als structureel te mogen aanmerken. Als gevolg van deze wijziging is onze ambitie in Toekomstbestendig begroten niet meer haalbaar. In Toekomstbestendig begroten hebben we de ambitie neergelegd om zo min mogelijk bestemmingsreserves te hebben en daarbij is als voorkeur uitgesproken om de reserve accommodatiebeleid op te heffen.

We krijgen ambtelijk van de provincie minder tijd gekregen om de ombouw van de reserve accommodatiebeleid naar structurele dekking binnen de begroting te realiseren. Ambtelijk hadden we ingeschat dat we ongeveer 5 jaar nodig zouden hebben om dit te realiseren. De provincie geeft een ingroeimodel van 2 jaar.

Ambtelijk heeft op 10 mei 2022 een gesprek plaatsgevonden met de toezichthouders van de provincie Zuid-Holland over de casus en mogelijke bereidwilligheid om het ingroeimodel van 2 jaar te verlengen naar een termijn die voor Lisse beter haalbaar zou zijn. De provincie heeft ambtelijk aangegeven dat deze ruimte er niet is, omdat dit onderwerp al een aantal jaar aangekondigd wordt en zij ook hun positie richting andere gemeenten moeten handhaven. Op voorhand wordt er ambtelijk en bestuurlijk geen ruimte weggegeven. We gaan nog bestuurlijk in gesprek om te kijken of meer ruimte haalbaar is.

Kadernota 2023-2026

Effect

Als gevolg van het gewijzigd toezichtskader verslechtert het structurele begrotingssaldo van de begroting 2023 met bijna € 1,0 miljoen in 2023. Hierin is het advies van de provincie verwerkt om alle stortingen en onttrekkingen aan beide reserves als incidenteel aan te merken. Ook is rekening gehouden met het ingroeimodel uit het toezichtskader, waarbij in 2023 50% van de opgave opgelost moet worden en vanaf 2024 het hele bedrag. Dit heeft ook gevolgen voor de realisatie van de taakstelling Accommodatiebeleid van € 500K structureel, waarvan het grootste gedeelte gerealiseerd moest worden via de reserve accommodatiebeleid. In onderstaande tabel is samenvattend opgenomen wat het gewijzigd toezichtskader voor effect heeft op het structureel begrotingssaldo voor de jaren 2023 t/m 2026.

	2023	2024	2025	2026
	x € 1.000			
Kapitaalslasten die gedekt worden uit IHP reserve	-2.174	-2.111	-2.076	-1.877
Kapitaalslasten die gedekt worden uit de reserve accommodatiebeleid	-2.052	-2.024	-1.995	-1.977
Totaal onttrekking reserves die nu incidenteel worden (a)	-4.226	-4.135	-4.071	-3.854
Taakstelling accommodatiebeleid nog te realiseren	-500	-500	-500	-500
Omzetten storting van structureel naar incidenteel (b)	2.301	2.436	2.579	2.729
Structurele opgave op te lossen	-2.425	-2.198	-1.992	-1.625
Ingroeimodel (50% van a en b)	963	-	-	-
Effect gewijzigd toezichtskader	-1.463	-2.198	-1.992	-1.625

In de tabel is zichtbaar dat het effect van het gewijzigd toezichtskader daalt. Dit komt omdat in de begroting rekening is gehouden met stijgende stortingen (van € 2,3 miljoen in 2023 naar € 2,7 miljoen in 2026) en dalende kapitaalslasten (van € 4,2 miljoen in 2023 naar € 3,9 miljoen in 2026). In 2023 is het ingroeimodel berekend op 50% van het saldo tussen de onttrekkingen aan beide reserves (a) en de stortingen aan beide reserves (b).

In bijlage 4 wordt uitgelegd wat de functie van een kapitaallastenreserve is en hoe dat in de praktijk werkt. Ook is in bijlage 4 de huidige werkwijze en de consequenties gewijzigd toezichtskader voor de reserve accommodatiebeleid en de reserve onderwijshuisvesting opgenomen.

1.3.2 Ambitie toekomstbestendig begroten

In december 2021 heeft de gemeenteraad de notitie "Toekomstbestendig begroten" vastgesteld. Hierin is de bestuurlijke ambitie vastgelegd dat in de begroting van Lisse 1% structurele ruimte wordt gecreëerd voor ontwikkelingen die nog op ons afkomen. Deze ontwikkelingen zijn opgenomen in de strategische verkenningen en kunnen financieel gedekt worden vanuit dit budget.

Kadernota 2023-2026

1.3.3 Indexatie

In de notitie "Toekomstbestendig begroten" is als begrotingsprincipe opgenomen dat de begroting op basis van constante prijzen wordt opgesteld. We hanteren hiervoor de percentages zoals deze regionaal worden afgesproken in de werkgroep Financiële Kaderstelling. Voor de Begroting 2023 wordt het percentage voor loonontwikkelingen op 3,7% vastgesteld en voor prijsontwikkelingen 2,5%.

Het indexeren van de budgetten binnen de gemeentelijke begroting van Lisse kent nog geen uitwerking als het gaat om welke budgetten wel of niet wordt geïndexeerd worden en met welk percentage (het percentage voor loonontwikkelingen of voor prijsontwikkelingen). In bijlage 5 is de een tabel opgenomen met de verschillende type lasten en baten opgenomen in de begroting en wat het voorstel voor indexatie wordt vanaf de Begroting 2023 en de meerjarenraming 2024-2026. De financiële effecten voor de indexatie zijn verwerkt in deze kadernota.

2 Onvermijdelijke ontwikkelingen

2.1 Samenvattende tabel financiële effecten onvermijdelijke ontwikkelingen

Ontwikkelingen Kadernota	s/i	2023	2024	2025	2026
x € 1.000					
Programma 1					
Indexatie welzijnssubsidies	s	-125	-125	-125	-125
Indexatie stortingen reserves IHP/Accommodaties	s	-64	-65	-67	-67
Verwachte bijstelling inkomsten BUIG	s	-522	-522	-522	-522
Programma 2					
Versterking handhaving BTW en juridisch	s	-78	-78	-78	-78
Bodentaken Omgevingswet	s	-29	-29	-29	-29
Programma 3					
Geen ontwikkelingen					
Programma 4					
Indexatie salarissen en vergoedingen raad, college en ondersteuning	s	-43	-43	-43	-43
Algemene dekkingsmiddelen					
Indexatie OZB woningen en niet-woningen	s	132	132	132	132
Indexatie overige opbrengsten	s	80	80	80	80
Indexatie overige subsidies	s	-62	-62	-62	-62
Stelpost indexatie overige budgetten	s	-240	-233	-232	-232
Totaal		-950	-945	-946	-946

Bedragen met een – in bovenstaande tabel verslechteren het begrotingssaldo van Lisse, bedragen met een + verbeteren het begrotingssaldo van Lisse.

2.2 Toelichting per post

2.2.1 Indexatie welzijnssubsidies

Jaarlijks worden de welzijnssubsidies geïndexeerd. In de bepaling van de indexatie is rekening gehouden met de 5% bezuinigingstaakstelling uit de Begroting 2020. Op basis van een indexatiepercentage van 3,7% is hiervoor structureel € 125.000 nodig.

Kadernota 2023-2026

2.2.2 Indexatie storting reserves IHP en Accommodaties

Om de reserve IHP en Accommodaties op peil te houden, is het wenselijk om de jaarlijkse stortingen ook te gaan indexeren. Op basis van een indexatiepercentage van 2,5% is hiervoor ongeveer € 65.000 per jaar nodig.

2.2.3 Verwachte bijstelling inkomsten BUIG

Op basis van de laatste berekening van de inkomsten vanuit de BUIG is de verwachting dat Lisse structureel € 522.000 minder gaat ontvangen. De BUIG is de gebundelde uitkering, waarmee de gemeente de kosten voor de uitkeringen in het kader van de Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004 en voor de inzet van de loonkostensubsidie kunnen betalen. Een deel van de BUIG wordt ingezet om de hogere Wmo-kosten te dekken, daardoor ontstaat er een negatief effect op het begrotingssaldo.

2.2.4 Versterken handhaving BWT en juridische handhaving

Door middel van deze correctie wordt een deel van de discrepantie opgelost tussen beschikbare formatie BWT-toezichthouders en Juridische handhaving en de hoeveelheid werk en ambities. Het gaat over 1/2 fte toezichthouder BWT en 1/4 fte juridische handhaving. Deze had eerder aan de raad voorgelegd moeten worden, tegelijk met Hillegom en Teylingen in 2021. Met deze correctie wordt een deel van deze discrepantie voor een deel opgelost en in verhouding gebracht binnen HLTsamen ten opzichte van Hillegom en Teylingen.

2.2.5 Bodemtaken Omgevingswet

Op 1 januari 2023 treedt de Omgevingswet in werking. Hierdoor worden de "bodemtaken" vanuit de provincie naar de gemeente overgeheveld. De lopende bodemzaken vallen onder het overgangsrecht en worden door de provincie afgehandeld, de nieuwe bodemzaken dienen door de gemeenten te worden opgepakt. Dit houdt in dat milieubelastende activiteiten/saneringsopgaven door de gemeente uitgevoerd worden per 1 januari as. Voor Lisse zal de uitvoering door de Omgevingsdienst West-Holland gedaan worden. De kosten worden ingeschat op € 28.500 per jaar. Vanuit het Rijk wordt op dit punt geen dekking verwacht.

2.2.6 Indexatie salarissen en vergoedingen raad, college en ondersteuning

De kosten voor salarissen en vergoedingen voor de gemeenteraad, het college, de griffie en overige ondersteuning worden geïndexeerd met een percentage van 3,7%. Dit zorgt voor een structureel nadeel van € 43.000 per jaar.

2.2.7 Onroerendezaakbelastingen (OZB) voor woningen en niet-woningen

De opbrengst van OZB-woningen en niet-woningen wordt jaarlijks geïndexeerd op basis van het percentage van materiële budgetten. Dit percentage is voor 2023 vastgesteld op 2,5%. Dit levert in de begroting een extra inkomst op van € 132.000.

Kadernota 2023-2026

2.2.8 Overige opbrengsten

De overige opbrengsten worden jaarlijks geïndexeerd op basis van het percentage van materiële budgetten. Dit percentage is voor 2023 vastgesteld op 2,5%. Dit levert een extra inkomst op van € 80.000.

2.2.9 Indexatie overige subsidies

Jaarlijks worden de overige subsidies, niet zijnde welzijnssubsidies, geïndexeerd. In de bepaling van de indexatie is rekening gehouden met de 5% bezuinigingstaakstelling uit de Begroting 2020. Op basis van een indexatiepercentage van 3,7% is hiervoor structureel € 62.000 nodig.

2.2.10 Indexatie overige kosten

De overige kosten worden jaarlijks geïndexeerd op basis van het percentage van materiële budgetten. Dit percentage is voor 2023 vastgesteld op 2,5%. Dit levert een extra nadeel op van € 240.000.

2.3 Algemene uitkering

De berekening van de algemene uitkering is in deze kadernota gebaseerd op de decembercirculaire 2021. Ten tijde van het opstellen van de kadernota was de Meicirculaire 2022 nog niet bekend en daarom niet meegenomen in het financiële meerjarenperspectief. Bij het opstellen van de Begroting 2023-2026 zal de meicirculaire worden meegenomen conform de begrotingsprincipes uit Toekomstbestendig begroten.

De bijstelling van de algemene uitkering in deze kadernota bestaat uit drie delen:

	bedragen x € 1.000			
Resultaat totalen	2023	2024	2025	2026
Opgenomen in begroting	32.622	32.384	32.456	32.456
Septemercirculaire 2021	790	789	863	863
Decemercirculaire 2021	197	193	195	195
Totalen memo Decemercirculaire	33.610	33.366	33.514	33.514
Indexatie 2023	644	644	644	652
Omvang AU Kadernota 2023	34.254	34.010	34.158	34.166

Op basis van de Septemercirculaire en Decemercirculaire 2021 ontvangt de gemeente extra middelen van uit het gemeentefonds.

Conform Toekomstbestendig begroten wordt het eerste jaar geïndexeerd van de algemene uitkering en worden de overige jaren met hetzelfde bedrag aangepast (constante prijzen). De aanpassing naar prijspeil 2023 is in de kadernota meegenomen. Overige wijzigingen als gevolg van nieuwe inwoners, opgeleverde woningen etc. zijn nog niet meegenomen. Dit gebeurt bij de Begroting 2023-2026.

Kadernota 2023-2026

2.4 Verbonden partijen

De gemeente Lisse maakt onderdeel uit van verschillende gemeenschappelijke regelingen om taken uit te laten voeren. De begrotingen worden ter zienswijze aangeboden aan de gemeenteraad. De uit de begroting voortvloeiende lasten zijn verplichte uitgaven voor de begroting van de gemeente Lisse. Ter informatie is in onderstaande tabel een totaaloverzicht opgenomen van alle gemeenschappelijke regelingen en de bijbehorende bijstellingen in deze kadernota.

Omschrijving	s /i	Bedrag x € 1.000			
		2023	2024	2025	2026
Holland-Rijnland	s	253	253	115	115
Vuilafvoerbedrijf (VAB)	s	-64	-214	-220	-219
Provalu	s	89	146	149	203
SOZ (voormalig TWO Holland Rijnland)	s	-394	-399	-400	-381
HLTsamen	s	-553	-557	-544	-544
Omgevingsdienst West-Holland	s	-19	-35	-50	-67
Hecht	s	-80	-80	-80	-80
VRHM	s	-49	-49	-49	-49
ISD Bollenstreek	s	-287	-515	-747	-984
Belastingen Bollenstreek	s	-13	-13	-13	-13
Totaal		-1.115	-1.462	-1.838	-2.018

Een min bedrag is een nadeel, een plus bedrag een voordeel voor de begroting van Lisse.

Voor de aanpassing van de begroting in Lisse wordt ook meerjarig de begroting van de gemeenschappelijke regelingen gevolgd. Van alle gemeenschappelijke regelingen is vastgesteld dat zij hun begroting indexeren (net als Lisse) op basis van contante prijzen. Hieronder wordt per gemeenschappelijke regeling met een afwijking tussen de jaren en groter dan € 50.000 in de meerjarenraming een korte toelichting gegeven:

Holland-Rijnland:

De bijdrage aan Holland-Rijnland daalt als gevolg van twee ontwikkelingen:

- De bijdrage aan het Regionaal Investeringsfonds (RIV) wordt voor de resterende looptijd (tot en met 2024) verlaagd met een bedrag van € 138.000 als gevolg van toerekening van rente aan het fonds.
- In de begroting van Holland-Rijnland was de Tijdelijke Werkorganisatie Jeugd nog opgenomen. Deze gaat met ingang van 2023 zelfstandig verder onder SOZ. Dit zorgt voor een verlaging van € 115.000 bij Holland-Rijnland en zitten in de mutatie van SOZ.

Vuilafvoerbedrijf (VAB):

In de meerjarenraming van het Vuilafvoerbedrijf (VAB) is rekening gehouden met de financiële effecten van de vervanging van het overlaadstation.

Provalu:

Voor de bijdrage aan Provalu wordt de komende jaren een daling verwacht door het verder optimaliseren van processen en systemen. Daarnaast wordt ook een daling van het aantal Wsw-

Kadernota 2023-2026

---

arbeidsplaatsen verwacht door vergrijzing van het cliëntenbestand.

ISD Bollenstreek:

De ISD Bollenstreek houdt in haar begroting rekening met een jaarlijkse groei van de kosten van 1% als gevolg van vergrijzing. De dekking voor de uitgaven Maatschappelijke Zorg en Inburgering worden geraamd op het niveau van de uitgaven. In de begroting 2023 is rekening gehouden met een inkomsten uit (rijks)bijdragen voor een bedrag van € 394.000.

BIJLAGE 1 – UITGANGSPUNTEN PROGRAMMABEGROTING 2023-2026

Inleiding

In deze bijlage wordt het financiële beleid (kaders) uiteengezet, waarmee jaarlijks de kadernota, de programmabegroting, de productenraming en de werkplannen worden opgesteld. De in deze bijlage genoemde financiële kaders leiden tot de voorlopige ramingen voor de Begroting 2023-2026.

Indeling programmabegroting 2023-2026

De programmabegroting 2023-2026 kent de volgende programma's, gelijk aan de programmabegrotingen vanaf 2019:

1. Vitaliteit
2. Leefomgeving
3. Bedrijvigheid
4. Bestuur en ondersteuning

Daarnaast vormen de Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien onderdeel uit van de indeling. De programma's bevatten enkele thema's. De thema's zijn weer onderverdeeld in speerpunten en ambities uit de kernboodschap.

Toezichtregime provincie

De provincie Zuid-Holland houdt toezicht op de financiën van de gemeenten in de provincie op basis van artikel 203 van de Gemeentewet. In de Begrotingscirculaire 2021-2024 zijn de wettelijke criteria en een aantal (actuele) onderwerpen opgenomen die bijzondere aandacht verdienen voor het financiële toezicht. Deze gelden ook voor de begroting 2023-2026.

De provincie kent twee vormen van toezicht:

- Preventief (toezicht vooraf):
De gemeente kan formeel geen uitgaven doen zonder machtiging van de provincie.
- Repressief (toezicht achteraf):
De provincie volstaat ermee de gemeente op afstand te volgen via de begroting, jaarrekening, overige ter kennisneming ingezonden financiële stukken en het voeren van overleg op ambtelijk niveau.

Kadernota 2023-2026

Voor het nemen van de beslissing hierover vormt de provincie zich over de volgende elementen een oordeel:

- De begroting 2023 moet in evenwicht zijn (structurele lasten worden gedekt door structurele baten) of uit de meerjarenraming blijkt dat dit evenwicht in de eerstvolgende jaren tot stand wordt gebracht en uiterlijk in 2026;
- De jaarrekening 2021 moet materieel in evenwicht zijn;
- De vastgestelde jaarrekening 2021 en de begroting 2023 moeten tijdig, respectievelijk voor 15 juli en 15 november 2021, zijn ingezonden.

Beleidskaders provincie

De provincie brengt de jaarlijkse begrotingscirculaire voor 2023 niet uit. De eerder gepubliceerde uitgangspunten voor 2022 gelden ook voor het begrotingsjaar 2023.

Lasten

Raadsbesluiten en raadsvoorstellen tot en met mei 2022

Deze kadernota gaat uit van besluitvorming tot en met mei 2022. Uw besluiten en voorstellen tot en met de vergadering van september 2022 betrekken wij bij de samenstelling van de programmabegroting.

Budgetsubsidies, bijdragen etc.

Voor zover (concept) begrotingen 2023 van derden zijn ontvangen, verwerken wij die in de ramingen. De begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen zijn al zoveel mogelijk verwerkt. Compensatie van hogere bijdragen vindt in principe plaats via een hogere algemene uitkering.

Onder loon- en prijsstijgingen derden verstaan wij, die loon- en prijsstijgingen die door derden aan de gemeente Lisse worden doorberekend. Hiervoor geldt de financiële kaderstelling.

De lasten ramen wij dan als volgt:

- het uitgavenpatroon 2023 volgt de begroting 2022, afwijkingen lichten wij op hoofdlijnen toe;
- leveringen en diensten van derden: werkelijke lasten 2021, afwijkingen lichten wij op hoofdlijnen toe.
- voor cao-ontwikkelingen hanteren we een percentage van 3,7%, voor de inflatie hanteren we een percentage van 2,5%.

Kapitaallasten

De raming van de kapitaallasten is een gevolg van de in het verleden gedane investeringen. Hierbij wordt ook rekening gehouden met de lasten die voortvloeien uit de noodzakelijke vervangingsinvesteringen. De rente bedraagt 2%.

Onvoorzien

Kadernota 2023-2026

De Kadernota bevat een post onvoorzien van € 100.000 jaarlijks incidenteel.

Baten

Algemene uitkering uit het Gemeentefonds

De uitkomsten van de Meicirculaire 2022 was ten tijde van het opstellen van deze Kadernota 2023 nog niet bekend. Zodra de uitkomst bekend, zal deze nog verstrekt worden voor de raadsvergadering van juli. Zo kan de uitkomst nog betrokken worden bij de behandeling van de Kadernota 2023.

Woonlastendruk (OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing)

Sprake is van 2 uitgangspunten: enerzijds stijging van de lokale lasten met enkel een correctie voor inflatie en anderzijds kostendekkendheid van de tarieven. Daarbij betrekken wij dus naast de OZB de "kostendekkende tarieven" voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Voor de inflatiestijging wordt uitgegaan van een inflatiepercentage van 2,5%. Het inflatiepercentage is het uitgangspunt voor de verhoging van de OZB-tarieven.

Gemeentelijke belastingen

In december 2022 staan de belastingverordeningen op de agenda voor behandeling in de raad. De inflatie bedraagt 2,5%.

Precariobelasting

Met ingang van 2022 is de precariobelasting op kabels en leidingen in gemeentegrond vervallen. De gemeente heft nog precariobelasting op (zomerseizoen)terrassen en vaste tijdelijke standplaatsen, mits deze gebruik maken van de openbare dienst bestemde gemeentegrond.

Belastingen en rechten die de gemeente niet heft

De gemeente heft geen baat- en forensenbelasting en parkeerbelastingen.

Overige leges en tarieven

De voorstellen tot wijziging van de legesverordeningen worden nog aan u voorgelegd en behandeld in uw raad van december 2022.

Kadernota 2023-2026

Marktgeld

Om de markt voor zowel de huidige marktkoopliden als de nieuwe marktkoopliden aantrekkelijk te houden, worden de markttarieven ook in 2023 niet verhoogd.

Huren gemeentelijke eigendommen

Het gaat hierbij veelal om afzonderlijke huurovereenkomsten met daarin opgenomen de wijze waarop de huren worden aangepast.

Huren gemeentelijke woningen

De huurstijging van de gemeentelijke woningen is gerelateerd aan de (afgeronde) gemiddelde huursomstijging, gericht op een gemiddeld inflatievolgende huurontwikkeling met oog voor de belangen van huurders en verhuurders.

Huren gemeentelijke eigendommen, sportaccommodaties

De huurtarieven van de gemeentelijke sportaccommodaties zullen afzonderlijk aan u worden voorgelegd of volgen het bestaande beleid.

Kadernota 2023-2026

BIJLAGE 2 – OVERZICHT NIEUWE EN GEWIJZIGDE INVESTERINGEN

In deze bijlage zijn de nieuwe en gewijzigde investeringen opgenomen ten opzichte van de Begroting 2022-2025. Het nieuwe investeringsplan inclusief deze wijzigingen is opgenomen in bijlage 3. Bij de kadernota wordt u geïnformeerd over de nieuwe investeringen in de komende jaren. Daadwerkelijke besluitvorming vindt plaats bij de Begroting 2023-2026 of via een apart besluit. De bijbehorende kapitaalslasten zijn daarom nog niet in de kadernota opgenomen.

Programma	Soort	Omschrijving	2023	2024	2025	2026	Afschrijvings termijn
1	Nieuw	Vervangen toplaag hockeyveld veld 2 (Hisalis)		€ 300.000			10
1	Nieuw	Vervangen toplaag hockeyveld veld 3 (Hisalis)				€ 300.000	10
1	Nieuw	Renovatie atletiekbaan + onderbouw en sportelementen (AV de Spartaan)			€ 1.400.000		15
2	Nieuw	Groenbeheerplan 2026				€ 475.000	30
2	Verhoging	Herinrichting speelplekken 2023	€ 42.024				15
2	Verhoging	Vervangen 2 fietsbruggen Krelagestraat en Linnaeuspark		€ 82.000			35
2	Nieuw	Vervangen fietsbrug Clusiusstraat (LI 10)			€ 102.000		35
Totaal			€ 42.024	€ 382.000	€ 1.502.000	€ 775.000	

Groenbeheerplan 2026:

Vervangen van groen en bomen op basis van het groenbeheerplan Lisse 2021-2030 gepland voor het jaar 2026.

Vervangen toplaag hockeyveld veld 2 (Hisalis)

Dit volgt uit het Beheerplan Sportpark Ter Specke 2019.

Vervangen toplaag hockeyveld veld 3 (Hisalis)

Dit volgt uit het Beheerplan Sportpark Ter Specke 2019.

Renovatie atletiekbaan + onderbouw en sportelementen (AV de Spartaan)

Dit volgt uit het Beheerplan Sportpark Ter Specke 2019.

Verhoging Herinrichting speelplekken 2023

Als gevolg van participatietrajecten bij de herinrichting van de speelplekken schuift de vervanging van de 4^e speelplek in 2022 door naar 2023.

Kadernota 2023-2026

Verhoging krediet Vervangen 2 fietsbruggen Krelagestraat en Linnaeuspark

Als gevolg van de sterk gestegen kosten van bouwmaterialen (staal en hout) en energie is het huidige budget niet toereikend.

Vervangen fietsbrug Clusiusstraat (LI 10) in 2025

Vanuit de onderhoudsinspectie civiele kunstwerken is gebleken dat deze brug vervangen worden.

Kadernota 2023-2026

BIJLAGE 3 – OVERZICHT INVESTERINGSPLAN 2023-2026

Soort	Omschrijving investering	2023	2024	2025	2026	Afschrijvings termijn
	Gebiedsprogramma 2023	25.000				20
	Reconstructies wegen 2023	455.000				40
	Reconstructies wegen 2024		455.000			40
	Reconstructies wegen 2025			455.000		40
	Verkeersstructuur 2023	818.000				40
	Openbare verlichting 2023	222.000				20
	Openbare verlichting 2024		194.000			20
	Openbare verlichting 2025			194.000		20
	Vervangen 2 voetgangersbruggen 2022					35
	Vervangen voetg.brug Grote Beer Weegschaal 2023	93.000				35
	GRP drukriol 3e Poelln Jachth.dam en Rijckev. 2022					15
	GRP indiv behandeling afvalwater Loosterw Nrd 2022					15
	GRP randvoorziening Tasmanstraat 2022					15
	GRP rioolgemaal V d Veldstraat en Grev.str 2022					15
	GRP drukriol buitengeb aanlg.jr 1985 elec mech 2023	916.000				15
	GRP rioolgem Driehuizenprk De Engel elec mech 2023	63.000				15
	GRP verbetering vrijvervalriolering 2022					50
	GRP verbetering vrijvervalriolering 2023	1.631.000				50
	GRP verbetering vrijvervalriolering 2024		829.000			50
	GRP verbetering vrijvervalriolering 2025			2.276.000		50
	GRP rioolgem. Blinkerd Meerenburgh Fr Halsstr 2024		191.000			15
	Groenbeheerplan 2023	475.000				30
	Groenbeheerplan 2024		475.000			30
	Groenbeheerplan 2025			475.000		30
Nieuw	Groenbeheerplan 2026				475.000	30
Nieuw	Vervangen toplaag hockeyveld veld 2 (Hisalis)		300.000			10
Nieuw	Vervangen toplaag hockeyveld veld 3 (Hisalis)				300.000	10
Nieuw	Renovatie atletiekbaan + onderbouw en sportelementen (AV de Spartaan)				1.400.000	15
Verhoogd	Herinrichting speelplekken 2023	138.944				15
	Herinrichting speelplekken 2024		143.496			15
	Herinrichting speelplekken 2025			101.827		15

Kadernota 2023-2026

Soort	Omschrijving investering	2023	2024	2025	2026	Afschrijvings termijn
Verhoogd	Vervangen 2 fietsbruggen Krelagestraat en Linnaeuspark			232.000		35
Nieuw	Vervangen fietsbrug Clusiusstraat (LI 10)			102.000		35
TOTAAL		4.836.944	2.587.496	3.835.827	2.175.000	

BIJLAGE 4 – Uitwerking gewijzigd toezichtskader per reserve

Huidige werkwijze en consequenties gewijzigd toezichtskader

Onttrekkingen aan kapitaallastenreserves zijn in de begroting van Lisse als structureel opgenomen. De provincie stelt als eis vanaf 2023 dat in kapitaallastenreserves (voor Lisse: de reserve accommodatiebeleid en de reserve IHP) het volledig bedrag van het activum opgenomen zijn, wil de onttrekking van de kapitaallasten als structureel aangemerkt mogen worden. Hieronder volgt eerst een voorbeeld hoe de kapitaallastenreserve in de praktijk werkt en daarna wordt per reserve de situatie geschetst:

Voorbeeld kapitaallastenreserve

De gemeente besluit tot het vervangen van een top laag van een kunstgrasvoetbalveld. De kosten zijn (fictief) € 100.000 en worden bij de gemeente geactiveerd op de balans en in 10 jaar afgeschreven. Dit betekent dat de kosten van € 100.000 over 10 jaar verdeeld worden, € 10.000 per jaar. Hierdoor verslechtert het begrotingsaldo in dit voorbeeld met € 10.000 per jaar.

De gemeente besluit tevens om de kapitaallasten van deze investering te dekken uit de (fictieve) reserve Kapitaallasten. Dit betekent dat de extra kosten van € 10.000 per jaar gedekt worden door € 10.000 per jaar te onttrekken aan deze reserve, waardoor er geen effect op het begrotingsaldo ontstaat. De gemeente moet na 1 jaar afschrijven dan in de reserve € 90.000 hebben om de toekomstige afschrijvingen te kunnen dekken wil de dekking uit de reserve als structureel aangemerkt kunnen worden.

Kapitaallasten reserves worden vaak gevormd uit verkoop van gronden en panden of winsten op grondexploitatieprojecten. Hierdoor worden eenmalige opbrengsten "omgezet" naar een structurele dekking voor projecten in de begroting.

Reserve Integraal Huisvestingsplan (IHP)

Op basis van de investeringen vanuit het IHP per 31 december 2023 bedraagt de benodigde boekwaarde voor deze reserve € 36,6 miljoen. De verwachte boekwaarde van de reserve per 31 december 2021 € 2,9 miljoen. De omvang van de reserve voldoet dus niet aan de eis van de provincie.

In de begroting 2022 is de onttrekking aan de reserve als structureel opgenomen. Op basis van de begrotingsuitgangspunten van de provincie mag dit alleen als de boekwaarde van de activa volledig is opgenomen in de reserve. De werkelijke boekwaarde van de reserve per 31 december 2023 gedeeld door de benodigde boekwaarde van de reserve is per 31 december 2023 8%. Dit betekent dat we van de totale onttrekking aan de reserve in 2023 van afgerond € 2,2 miljoen slechts € 173.000 als structureel mogen aanmerken.

Kadernota 2023-2026

Meerjarig is het beeld van de reserve IHP als volgt:

Reserve IHP		2023	2024	2025	2026
Restant boekwaarde activa 31-12	€	36.653.196 €	35.179.482 €	33.713.017 €	32.419.017
Stand reserve 31-12	€	2.918.513 €	2.289.256 €	1.721.314 €	1.402.674
Percentage boekwaarde in reserve		8,0%	6,5%	5,1%	4,3%
Jaarlijkse kapitaallasten	€	2.173.820 €	2.111.033 €	2.075.841 €	1.876.790
% mag als structureel aangemerkt worden	€	173.091 €	137.373 €	105.988 €	81.203
Restant als incidenteel	€	2.000.729 €	1.973.660 €	1.969.853 €	1.795.587

Het Integraal Huisvestingsplan is verouderd. Bij de Kadernota 2023 is een aanvraag gedaan voor budget op het plan te vernieuwen. Dit gaat nog gevolgen hebben voor de structurele dekking van kapitaalslasten.

Reserve accommodatiebeleid

Op basis van de investeringen vanuit het accommodatiebeleid per 31 december 2023 bedraagt de benodigde boekwaarde voor deze reserve € 30,1 miljoen. De werkelijke boekwaarde van de reserve per 31-12-2021: € 6,6 miljoen. De omvang van de reserve voldoet niet aan de eis van de provincie.

In de begroting 2022 is de onttrekking aan de reserve als structureel opgenomen. Op basis van de begrotingsuitgangspunten van de provincie mag dit alleen als de boekwaarde van de activa volledig is opgenomen in de reserve.

De werkelijke boekwaarde gedeeld door de benodigde boekwaarde is 22,0%. Dit betekent dat we van de totale onttrekking aan de reserve in 2023 van afgerond € 2,0 miljoen € 450.000 als structureel mogen aanmerken.

Reserve accommodatiebeleid		2023	2024	2025	2026
Restant boekwaarde activa 31-12	€	30.118.709 €	28.660.273 €	27.201.837 €	25.743.401
Stand reserve 31-12	€	6.637.286 €	5.612.090 €	4.670.979 €	3.806.081
Percentage boekwaarde in reserve		22,0%	19,6%	17,2%	14,8%
Jaarlijkse kapitaallasten	€	2.052.251 €	2.023.547 €	1.994.811 €	1.977.022
% mag als structureel aangemerkt worden	€	452.256 €	396.239 €	342.540 €	292.297
Restant als incidenteel	€	1.599.994 €	1.627.307 €	1.652.271 €	1.684.726

Kadernota 2023-2026

BIJLAGE 5 – Uitwerking voorstel indexatie Begroting 2023

Categorie	Type lasten/baten	Omvang begroting 2023	Percentage	Indexatie 2023 e.v.	Toelichting
Lasten					
Personeel gerelateerde kosten	Kosten lonen, salarissen en vergoedingen van het college, de raad en de griffie, inhuur en overige vergoedingen uit salarispakket.	€ 1.156.000	3,70%	€ 42.772	De overige personeelskosten lopen via de gemeenschappelijke regeling HLTsamen. Dit volgt de werkwijze van het onderdeel "Gemeenschappelijke regelingen" in deze tabel.
Kapitaalslasten	Afschrijvingen en rente van (toekomstig) activa van de gemeente. Worden jaarlijks geactualiseerd op basis van de gerealiseerde investeringen en het investeringsplan.	€ 4.347.750	0%	€ -	De afschrijvingen en rentelasten worden bepaald op basis van de investeringskredieten. Deze worden indien nodig geïndexeerd. Bij de begroting herberekening we de kapitaalslasten op basis van de geactualiseerde gegevens. Daarom wordt voorgesteld dit budget niet te indexeren.
Gemeenschappelijke regelingen	Bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen en andere verbonden partijen waar de gemeente een zienswijze geeft op de begroting.	€ 35.917.367	0%	€ -	De gemeenschappelijke regelingen dienen hun begroting in voor zienswijze bij de gemeente. In de begroting is al rekening gehouden met indexatie. In de Kadernota worden de verschillen tussen de begroting van de gemeente en de begroting van de gemeenschappelijke regeling opgenomen. Daarom wordt voorgesteld dit budget niet (nogmaals) te indexeren.

Kadernota 2023-2026

Categorie	Type lasten/baten	Omvang begroting 2023	Percentage	Indexatie 2023 e.v.	Toelichting
Rentelasten leningen en andere uitzettingen	Rentelasten die de gemeente betaald voor aangetrokken lang- en kortlopende rente.	€ 1.580.111	0%	€ -	De rentelasten worden begroot op basis van het deel van de lening wat nog afgelost moet worden en het contractuele rentepercentage. Daarom wordt voorgesteld dit budget niet te indexeren.
Subsidies	Subsidies die de gemeente verstrekt aan onder andere maatschappelijke instellingen, sportinstellingen en culturele instellingen.	€ 5.043.669	3,7%	€ 186.616	De subsidies worden geïndexeerd met het percentage voor ontwikkeling van loon- en prijsstijgingen. Ook omdat voor organisaties, waar de gemeente subsidie aan verstrekt, personeelskosten vaak de grootste component van de begroting is.
Reserves	De gemeente spaart voor investeringen met betrekking tot accommodaties (sport en cultuur) en onderwijshuisvesting. Jaarlijks stort de gemeente bedragen in deze reserve die leiden tot lasten in de begroting.	€ 1.276.581	2,5%	€ 31.915	De stortingen in de reserves worden geïndexeerd met het percentage voor materiële kosten.
Overige kosten	Het restant betreft de overige kosten die de gemeente maakt, zoals aanschaf van zaken, onderhoud, kosten voor beheer van accommodaties en gemeentehuis.	€ 8.238.832	2,5%	€ 205.971	De overige kosten worden geïndexeerd met het percentage voor materiële kosten.
Baten					

Kadernota 2023-2026

Categorie	Type lasten/baten	Omvang begroting 2023	Percentage	Indexatie 2023 e.v.	Toelichting
Algemene uitkering	Inkomsten die de gemeente ontvangt vanuit het Rijk uit het gemeentefonds en specifieke uitkeringen.	€ 6.285.355	0,0%	€ -	In de berekening van de algemene uitkering door het Rijk worden de inkomsten al geïndexeerd. Het voorstel is daarom om deze niet te indexeren.
Dividend	De gemeente ontvangt dividend voor haar aandelen in Alliander, BNG Bank en de Meerlanden.	€ 443.781	0,0%	€ -	De begroting van de gemeente wordt jaarlijks bijgesteld op basis van de werkelijke ontvangen dividend over het jaar daarvoor. Het voorstel is daarom om deze niet te indexeren.
Reserves	De gemeente dekt kapitaallasten (rente en afschrijving) van de bouw van accommodaties onderwijshuisvesting en de aanleg van sportvelden uit de reserves. Deze zijn een baat in de begroting van de gemeente.	€ -4.519.227	0,0%	€ -	De onttrekkingen aan de reserves worden jaarlijks bijgesteld op basis van de her berekende kapitaalslasten (zie ook bij de lasten). Het voorstel is daarom om deze niet te indexeren.
Diverse opbrengsten op basis van contracten of Onroerendezaakbelasting	Dit betreffen opbrengsten waar de gemeente een contractuele basis voor heeft of gemeentelijke belastingen zoals de OZB en de precariobelasting die jaarlijks geïndexeerd worden.	€ -8.470.009	2,5%	€ -211.750	Conform de werkwijze van afgelopen jaren worden deze opbrengsten geïndexeerd met het percentage voor materiële kosten.

Kadernota 2023-2026

Categorie	Type lasten/baten	Omvang begroting 2023	Percentage	Indexatie 2023 e.v.	Toelichting
Overige opbrengsten	Dit betreffen onder andere opbrengsten van de gemeente voor leges die door het Rijk bepaald worden en de opbrengsten uit rioolheffing en de afvalstoffenheffing.	€ -9.186.344	0,0%	€ -	De leges die opgelegd worden door het Rijk zijn een gegeven. Voor de riool- en afvalstoffenheffing geldt dat deze kostendekkend moeten zijn. Deze stijgen mee als de uitgaven geïndexeerd worden. Het voorstel is daarom om deze niet te indexeren.

